

Update broedvogelonderzoek 2023

In onderstaande verslag worden een aantal van de vele bijzonderheden beschreven van het broedvogelonderzoek 2023. De laatste uitgebreide rapportage verscheen in 2019. Tijd voor een nieuw verslag dat ergens begin 2024 zal verschijnen.

Extra onderzoek

In 2023 werden zeldzame en schaarse broedvogels voor de 30ste keer in Nederweert onderzocht. In 16 van de 21 telgebieden werd onderzoek gedaan. Dit jaar werd op verzoek van de Provincie Limburg extra onderzoek uitgevoerd in telgebieden rondom Nederweert-Eind en Leveroij (gebied 13, 14, 15, 16, 16a, 17a en 17b). In deze gebieden werden 15 extra soorten op hun aanwezigheid als broedvogel onderzocht. Het extra onderzoek werd alleen uitgevoerd in aangewezen bossen, vennen en moerassen. Cultuurland en stedelijke gebieden vielen buiten de opdracht. Soorten die extra in kaart werden gebracht zijn: waterhoen, meerkoet, kievit, zwarte kraai, ekster, holenduif, grote bonte specht, kuifmees, zwarte Mees, matkop, tuinfluiter, spotvogel, grauwe vliegenvanger, boomkruiper, en kneu.

Uitvoering onderzoek

Voor een aantal van deze soorten, zoals tuinfluiter en grauwe vliegenvanger, zijn onze telgebieden te groot om een representatief beeld van het aantal territoria te krijgen. Daarom werd door medewerkers van de Provincie Limburg in de periode 15 mei tot en met 1 juni per telgebied een extra controlerende gedaan.

De tijdsbesteding per hectare door de Provincie Limburg is veel groter dan de tijd die tijdens de reguliere tellingen per hectare wordt besteed. Bovendien beginnen de medewerkers van de provincie een uur tot anderhalf uur voor zonsopgang met de tellingen terwijl de reguliere tellingen van de vogelwerkgroep een halfuur voor zonsopgang beginnen. Hierdoor zijn een aantal andere soorten nog beter in beeld gebracht dan voorheen. Denk bijvoorbeeld aan zomertortel en bosrietzanger, maar ook nestvondsten van roofvogels.

Verschuiving aanvang veldbezoeken

Het is inmiddels duidelijk dat de temperaturen over een langere periode langzaam stijgen. Dat heeft zijn invloed op de uitvoering van het broedvogelonderzoek. Standvogels beginnen eerder met territoriaal gedrag, zomergasten keren eerder terug. Werd in het verleden vanaf 15 maart met de tellingen begonnen, tegenwoordig is het beter om al vanaf 1 maart en voor sommige soorten nog eerder een veldbezoek te brengen.

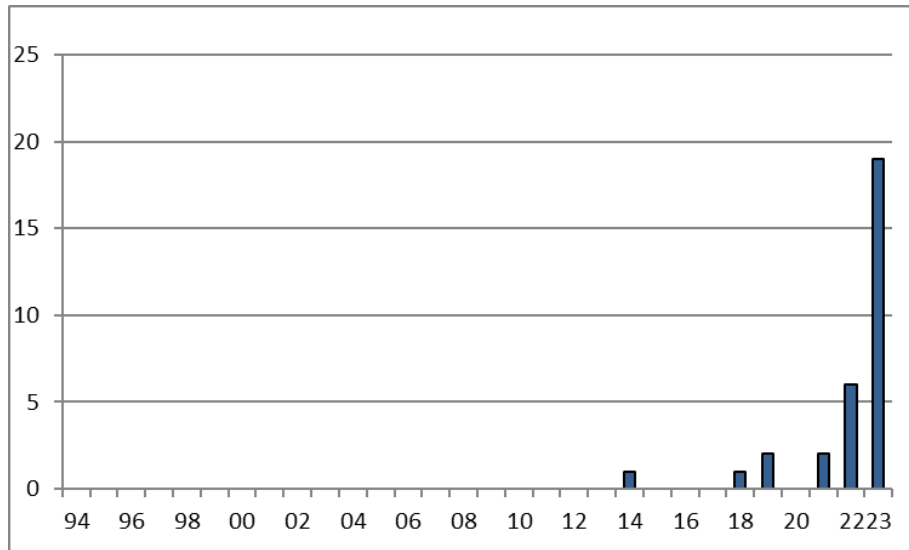
Weersomstandigheden

De vele regen in het begin van 2023 was meer dan welkom en zorgde in de meeste telgebieden voor goede waterstanden (exclusief De Zoom). De avond- en ochtendbezoeken in februari-tot half april waren allesbehalve gunstig. Het was niet koud, maar er viel vaak regen en in combinatie met een harde wind, werden bezoeken afgebroken, uitgesteld of verliepen onder matige omstandigheden. De weersomstandigheden waren in ieder geval ongunstig voor patrijs en middelste bonte specht, maar ook de activiteit van andere soorten was onder de maat. Vanaf half april tot en met juni waren de omstandigheden gunstig; weinig wind, veel zon en aangename temperaturen.

In onderstaande relaas worden de voorlopige resultaten van enkele soorten besproken.

Aalscholver

Bij de vennen in de Kwegt werd in 2014 voor de eerste keer door de aalscholver gebroed. Tot en met 2021 was aantal nesten in de 'kolonie' beperkt en werd onregelmatig gebroed (0-2). In 2022 nam het aantal nesten plotseling toe tot zes nesten en in 2023 was sprake van een echte kolonie met 19 bezette nesten. Er lijkt nog ruimte voor uitbreiding, met de aantekening dat de nestbomen veel te lijden hebben en mogelijk afsterven door uitwerpselen die de aalscholvers produceren.

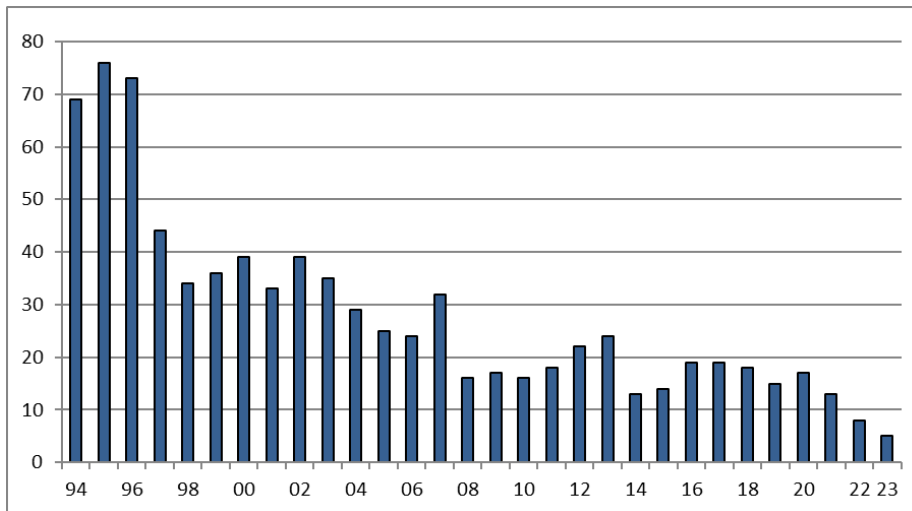
Aalscholver: aantalsontwikkeling in Nederweert in 1994-2023.

Aalscholverkolonie bij de Kweght (april 2023, Thijs Loven)

Grutto

De droge zomers van de afgelopen jaren hebben het toch al uitgedunde gruttobestand behoorlijk parten gespeeld; de aantallen namen verder af en er werden nauwelijks jongen grootgebracht. Het aantal territoria in 2023 kwam niet verder dan vijf, met als klein lichtpuntje dat door drie paren succesvol werd gebroed.

Grutto: aantalsontwikkeling in Nederweert in 1994-2023.

Weidevogelpercelen Broenenhoup, het laatste resort voor de Grutto. 23 april 2021 (mei 2023, Thijs Loven).

Oehoe

Het gaat goed met oehoe in Nederland. Oehoes hebben hun broedgebied vanuit groeves in Zuid-Limburg uitgebreid naar elders in Nederland. Buiten de groeves broeden vogels vooral in oude horsten van buizerd of havik en soms op de grond. In 2022 werd de Nederlandse broedpopulatie op 74-84 territoria geschat. Nederweert, met enkele grote bosgebieden, is een kansrijk gebied. In 2014 werd een territorium vastgesteld van een solitair roepend mannetje, daarna bleef het stil. In 2023 werd, voor zover bekend, het eerste zekere broedgeval ontdekt. In een bosgebied in Nederweert-Eind werd op een oud buizerdnest een broedgeval met twee jongen ontdekt. De locatie werd om de 2-3 weken bezocht om verstoring te voorkomen. De jongen hadden pech en vielen inclusief het nest uit de boom, maar overleefden de onvrijwillige afdaling. Uiteindelijk zijn ze groot geworden en konden ze na ruim 10 weken vliegen.

Oehoe: adult wakend over de jongen en de verschillende stadia tot het moment van uitvliegen (april-juli 2023 Huub Janssen).

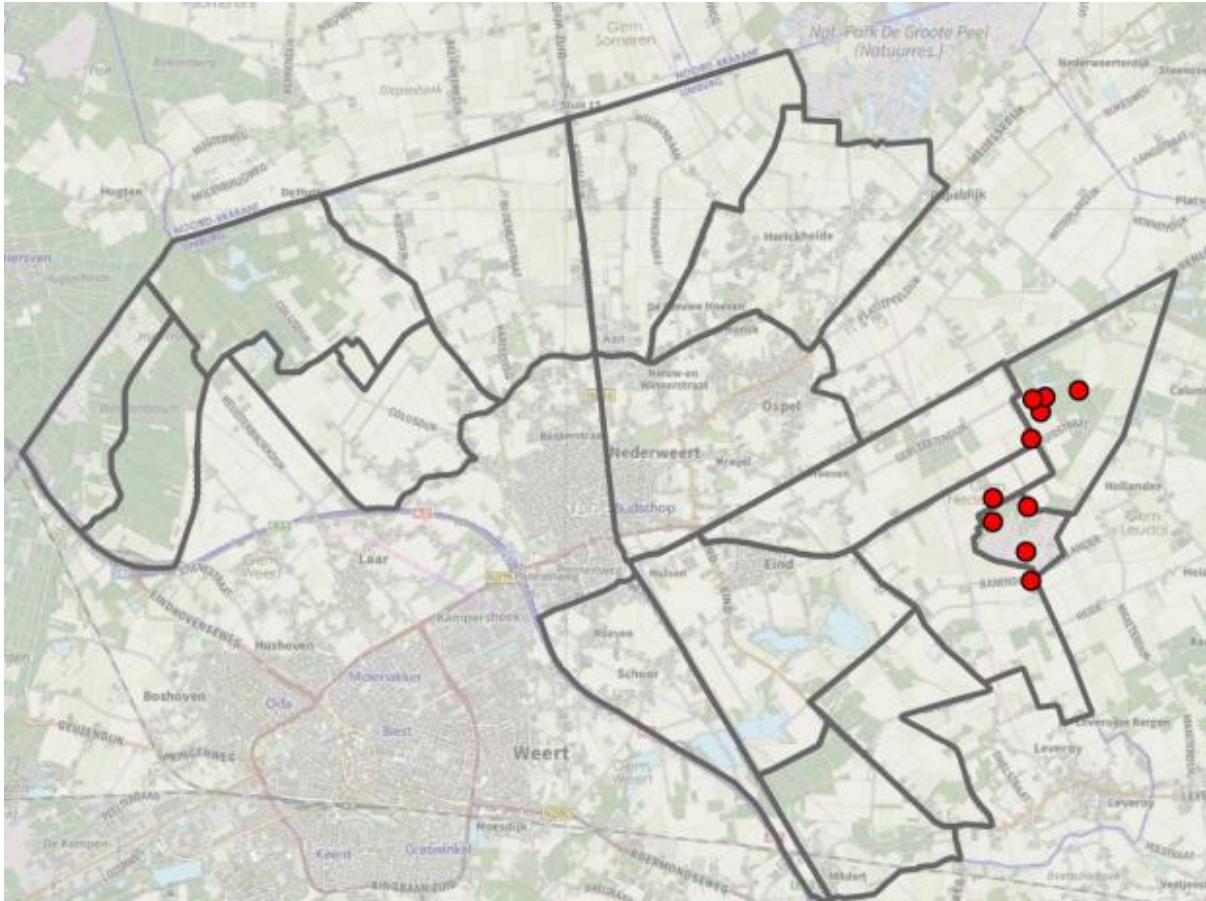

Bosuil

Het onderzoek aan de bosuil is een vrij lastige klus. In jaren met minder voedsel worden weinig jongen grootgebracht of wordt helemaal niet gebroed. De baltsactiviteit is in die jaren veel lager. 2023 was een goed jaar om bosuilen te inventariseren en werden 17 territoria vastgesteld.

Zomertortel

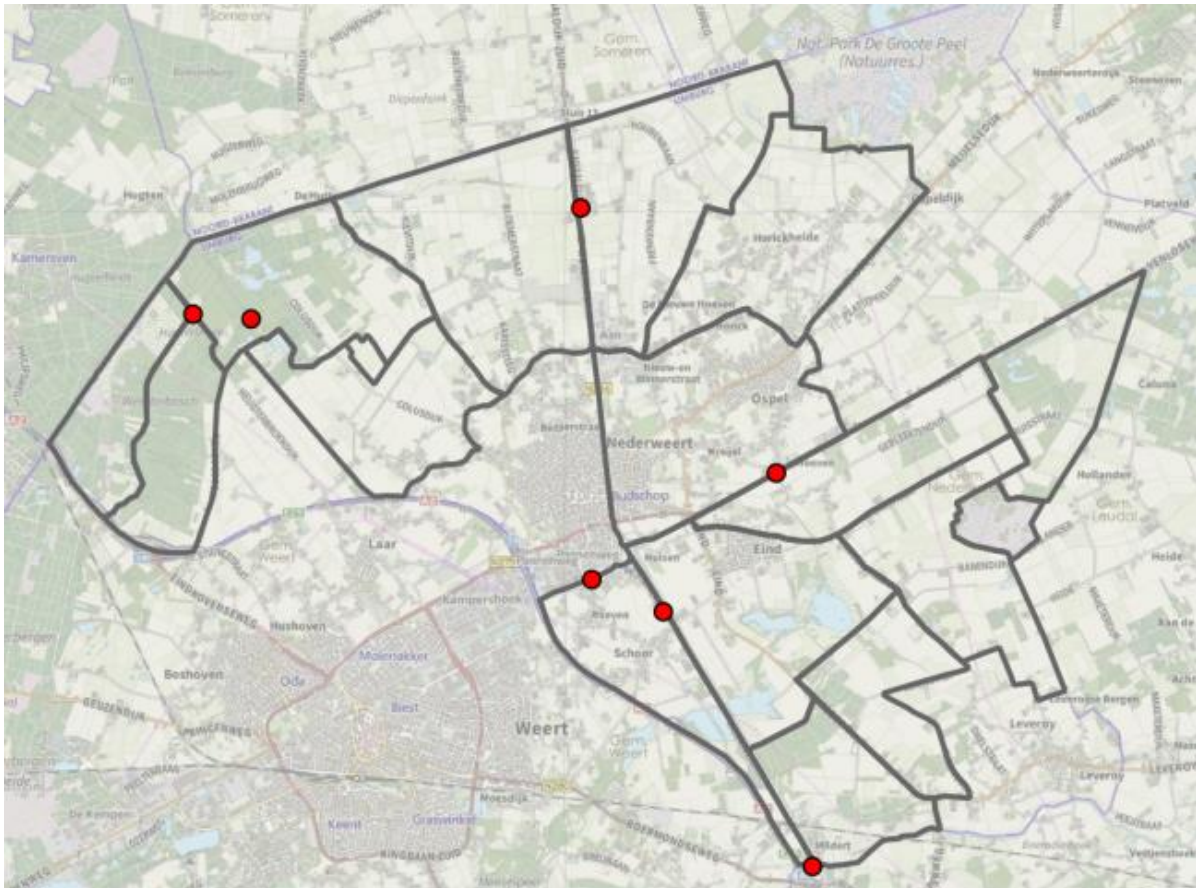
De kans om koerende zomertortels aan te treffen wordt steeds kleiner. Landelijk gaat de soort hard achteruit en hele gebieden zijn verlaten. In 2023 lag het aantal in Nederweert een stuk hoger dan in voorgaande jaren. Dat kwam door onderzoek in een deel van landgoed 't Kruis waar normaal geen tellingen worden gedaan en door de vroegere ochtendbezoeken van de Provincie Limburg. Het totale aantal kwam uit op 10 territoria.

Zomertortel: verspreiding in 2023.

Grote gele kwikstaart

In Nederweert werd zeven territoria vastgesteld; het Weerterbos (2), de Noordervaart (1), Zuid-Willemsvaart inclusief Sluis 15 (2), Kanaal Wessem-Nederweert (1) en de Tungelroijse Beek (1). De soort is wintergevoelig en profiteert van een reeks zachte winters.

Grote gele kwikstaart: verspreiding in 2023.

Orpheusspotvogel

Na eerste het territorium in de Mussenbaan in 2022, dit jaar opnieuw een vestiging in Nederweert en wel bij De Banen. Langs de Banendijk werd van 21 mei tot en met 31 mei een zingende man waargenomen. Hoewel het slechts een marginaal territorium betreft en zeker broeden in Nederweert nog niet is vastgesteld is dat in de nabije toekomst niet uitgesloten. Het aantal territoria in Nederland neemt langzaam toe. Vestiging in Nederland wordt toegeschreven aan de opwarming van het klimaat waarbij de orpheusspotvogel het verspreidingsgebied in noordelijke richtingen opschuift.

Grauwe klauwier

Grauwe klauwieren zijn door vernietiging van hun broedbiotoop tientallen jaren uit Nederweert weggebleven. Natuurherstel vanaf midden jaren negentig heeft de soort goed gedaan en vanaf 2010 worden jaarlijks paren vastgesteld. Het hoogste aantal tot nu was in 2022 (8). Naast natuurherstel heeft de grauwe klauwier mogelijk ook voordeel van goede broedresultaten door warme en droge zomers in 2018-2021.

In 2023 werden liefst 12 territoria geregistreerd. Met name de ontwikkelingen in het Weerterbos zijn verrassend. Hier werden vijf territoria vastgesteld.

Oeverwaluw

In het waterrijke Nederweert is het voor oeverwaluwen goed toeven mits geschikte broedgelegenheid aanwezig is. Nederweert is een atypisch broedgebied voor deze soort. Vestiging hangt volledig af van tijdelijke broedlocaties. In alle geregistreerde gevallen zijn dat zanddepots. In 2023 waren kolonies aanwezig in zanddepots bij de Stokershorst, Booldersdijk en langs de Houtsberg. Op laatstgenoemde locatie werden meer dan 180 nestholten geteld.

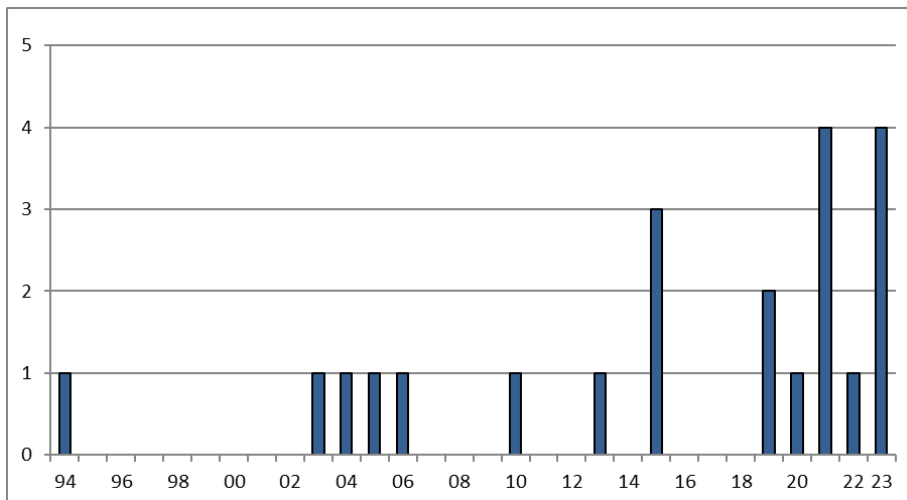

Oeverwal, zanddepot bij de Stokershorst (juni 2023, Thijs Loven).

Rietzanger

Rietzangers worden steeds vaker in Nederweert vastgesteld en ook het aantal territoria neemt voorzichtig toe. Deze ontwikkeling kan niet los worden gezien van landelijke ontwikkelingen. Territoria werden opgetekend in het Weerterbos (2), de retentiebekkens (1) en in de Kwegt (1).

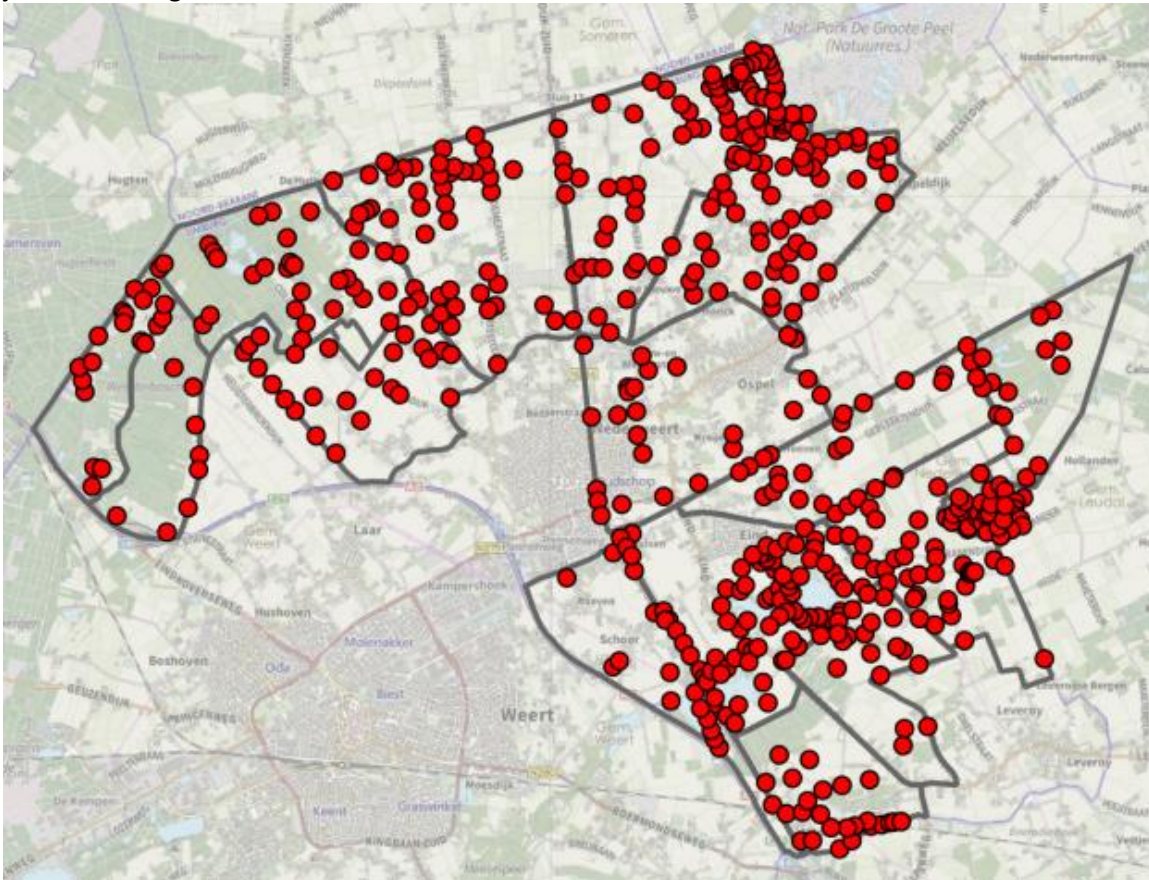

Rietzanger: aantalsontwikkeling in Nederweert in 1994-2023

Afrika-gangers

In februari/maart waren er geluiden dat vogels die in of in de omgeving van de Sahel overwinteren wel eens een goed jaar konden hebben. Natte jaren in de Sahelzone staan in de regel borg voor goede jaren van broedvogels die daar overwinteren. Voor boompieper (344), grasmus (538) en ook nachtegaal (31) was het een heel goed jaar. Bij grasmussen was het op sommige plekken zelfs lastig om de talrijk zingende mannen van elkaar te onderscheiden. Nachtegalen deden het ook erg goed.

Vooral in De Zoom., De Banen/Sarsven en langs de Tungelroijse Beek waren ze meer dan in andere jaren aanwezig.

Grasmus: verspreiding in 2023.

Appelvink

Appelvinken nemen met name vanaf 2018 sterk toe in Nederweert. Tegenwoordig zijn ze in bijna ieder wat ouder loof- of gemengd bos van enige omvang aanwezig, maar ook daarbuiten worden soms territoria vastgesteld. Het aantal in Nederweert geregistreerde territoria is de ondergrens van het aantal dat werkelijk aanwezig is. Dat komt door de vrij zachte niet voor iedereen hoorbare of herkenbare zang. Daarnaast zijn appelvinken erg mobiel en soms lastig te lokaliseren. De trend in Nederweert is een goede afspiegeling van de opmars van deze soort.

Vermeldenswaardig

In 2022 werd in de Mussenbaan een territorium vastgesteld van de graszanger. In 2023 werd hier tussen 8-15 juli opnieuw een baltsende vogel waargenomen. Deze periode was tekort om als territorium te registreren. Graszangers zijn zeer wintergevoelig en profiteren van de minder koude winters.

In het voorjaar werden verspreid over heel Nederweert waarnemingen gedaan van een mannetje en vrouwtje bruine kiekendief, waarbij het niet is uitgesloten dat het om meerdere exemplaren ging. De vogels werden vooral waargenomen in de omgeving Weerterbos/Kievitsloop, de Mussenbaan en de omgeving van de Kwegt. In 2021 werd bij het retentiebekken langs de Eindhovens Baan een paar met nestmateriaal gezien, maar werd niet gebroed. Bruine kiekendieven waren in het verleden regelmatige broedvogels in de vennen van Nederweert. De signalen van de laatste jaren zijn mogelijk aanwijzingen dat de soort zich opnieuw gaat vestigen.